

MİMARİ YAPILARIN İNANÇ TURİZMİNDEKİ ÖNEMİNİN ŞÜCAADDİN VELİ'Yİ ANMA ETKİNLİKLERİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ*

EXAMINATION OF THE IMPORTANCE OF ARCHITECTURAL BUILDINGS IN FAITH
TOURISM THROUGH ŞÜCÂÜDDİN VELÎ MEMORIAL ACTIVITIES

RABİA SEHER ÇERKEZ**
HİCRAN HANIM HALAÇ***
MERVE GÜLŞEN****

Öz

Eskişehir ili sınırları içinde Arslanbeyli köyünde bulunan Sücaaddin Veli Külliyesi, Sücaaddin Veli kimliği ile vücut bulmuş gelecek kuşaklara aktarılması gereken önemli tarihi bir yapıdır. Sücaaddin Veli Külliyesi'nin mimari açıdan korunumu sağlanmış ancak külliye yeterli düzeyde bilinirliğe ulaşamamıştır. Böylelikle mimari miras ögesi olan Sücaaddin Veli Külliyesi'ni koruyarak herkesçe bilinirliğinin artırılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışma ile etkinliklerin, kültürel mirasımızın bilinirliğinin artırılmasında oynadığı rol araştırılarak ziyaretçi sayısını arttırmayı ve Sücaaddin Veli kimliği ile Alevi-Bektaşî inanç bütünlüğünün yansımalarını gördüğümüz Sücaaddin Veli Külliyesi'ni inanç turizmine kazandırarak sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlanmıştır. Bu noktada turizm açısından bir araç olarak görülen anma etkinlikleri veya şenlikler bölgenin tanıtılmasında, Sücaaddin Veli kimliğinin bilinirliğinin artırılmasında ve Sücaaddin Veli Külliyesi'nin sürekliliğini sağlamada bir etkidir. Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinlikleri, Sücaaddin Veli'yi tanıma, anma ve anlatma olarak yapılmakla birlikte inanç turizmine de zemin hazırlayacak niteliktedir. Anma etkinlikleriyle birlikte ziyaretçi sayısının artması yakın çevresinde bulunan Seyyid Battalgazi Külliyesi'ni, Üryan Baba Türbesi'ni ve Himmet Baba Türbesi'ni etkileyerek inanç turizminin oluşmasını sağlayacaktır. Çalışmada literatür taraması ve gözlem yöntemi olarak belirlenmiştir ve hazırlanan SWOT analizi de araştırmaya kaynaklık etmektedir. Sücaaddin Veli kimliği Alevi inancı içerisinde geniş kitlelere ulaşmış köklü değişmez bir tarihe sahiptir. Bu inanç ile bütünleşen Sücaaddin Veli kimliği somut olarak ortaya koyan Sücaaddin Veli Külliyesi, düzenlenen etkinlikler ve inanç faktörü ile Alevi-Bektaşî inancı etkisiyle ziyaretçi sayısını artırarak sürdürülebilirliğini sağlama potansiyeline sahiptir. Bu araştırmada etkinlikler kapsamında külliyenin inanç turizmi potansiyeli ortaya konmuş ve külliyenin herkesçe bilinirliği artırıldığında etkinliklerin ziyaretçi sayısını arttıracığına ulaşılmıştır. Külliyenin bilinirliği ise sosyal medya, dergi, afiş, kitap gibi yazılı kaynaklar, bilboardlar, VR-AR uygulamaları ve hologramlar gibi çeşitli mecraların aktif olarak kullanılmasıyla artacaktır. Farkındalıkla birlikte ziyaretçi sayısı artırıldığında yapı geleceğe korunarak emanet edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Alevi, Sücaaddin Veli, Etkinlik, Külliye, İnanç Turizmi.

Abstract

Şücaüddin Veli Complex, located in Arslanbeyli village within the borders of Eskişehir province, is an important historical structure that embodied the identity of Şücaüddin Veli and should be transferred to future generations. The architectural preservation of Şücaüddin Veli Complex has been ensured, but it has not reached a sufficient level of awareness. Thus, there was a need to increase the awareness of the Şücaüddin Veli Complex which is an architectural heritage, by protecting it. Within this study, it is aimed to increase the number of visitors by investigating the role played by the activities in increasing the awareness of our cultural heritage, and to ensure the sustainability by bringing the Şücaüddin Veli Complex, where we see the reflections of Şücaüddin Veli's identity and Alevi-Bektashi faith integrity, to faith tourism. At this point, commemoration events or festivals, which are seen as a tool in terms of tourism, are a factor in promoting the region, increasing the awareness of Şücaüddin Veli's identity and ensuring the continuity of Şücaüddin Veli complex. Şücaüddin Veli Commemoration Events are held as a way to know, commemorate and explain Şücaüddin Veli, but also to lay the groundwork for faith tourism. The increase in the number of visitors with the commemoration event will affect the Seyyid Battalgazi Complex, Üryan Baba Tomb and Himmet Baba Tomb in its immediate vicinity, and will ensure the formation of faith tourism. In the study, literature review and observation were determined as the methods, and the SWOT analysis prepared is also the source of the research. The identity of Şücaüddin Veli has a deep-rooted and unchanging history that has reached large masses within the Alevi faith. Şücaüddin Veli Complex, which concretely reveals the identity of Şücaüddin Veli integrated with this belief, has the potential to increase the number of visitors with the effect of the events and belief factor, and the Alevi-Bektashi belief. In this research, the religious tourism potential of the Complex was revealed within the scope of the activities and it was reached that the number of visitors would increase when the social awareness of the Complex is awakened. The awareness of the complex will increase by use of various agents, such as social media, written sources i.e. magazines, posters, books, billboards, VR-AR applications and holograms. When the number of visitors is increased through such endeavours, the building will be preserved and entrusted to the future.

Keywords: Alevism, Şücaüddin Veli, Activity, Complex, Faith Tourism.

* Geliş Tarihi/Received: 11.02.2022, Kabul Tarihi/Accepted: 05.07.2022, DOI: <https://doi.org/10.34189/hbv.103.015>.

** Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Restorasyon Anabilim Dalı, Mimari Koruma Bilim Dalı, Eskişehir, Türkiye. sehercerkez@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4635-4413>.

*** Prof. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı, Mimari Koruma Bilim Dalı, Eskişehir, Türkiye. hhhalac@eskisehir.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8046-9914>.

**** Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Restorasyon Anabilim Dalı, Mimari Koruma Bilim Dalı, Eskişehir, Türkiye. mervegulsen03@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1078-9389>.

Giriş

Günümüzde yaşadığımız şehirlerde, farkında olmadığımız ya da hangi işleve sahip olduğunu bilmediğimiz tarihi yapıların belki de birden çok kez önünden geçip gidiyoruz. Tarihten izleri günümüze taşıyan gerek yıpranmış durumda bulunan gerek işlevsiz bir durumda bırakılan tarihi yapıların farkındalığı gün geçtikçe azalmaktadır. Fark edilmeyen bu mimari mirasların, ayrıcalıklı bir öneme sahip oluşu bir şeylerin yapılmasını ve önlemlerin bir an önce alınmasını gerektirir. Mimari miras varlığının bozulması ya da yok olması tüm dünya uluslarının mirası için bir yoksullaşma anlamına gelmekle birlikte ayrıca mimari mirasın korunması tüm insanlığın ortak görevidir (İstanbul Valiliği, 2014, 15). Bu ortak görevle birlikte yaşıyoruz, kültürümüz, inancımız mimari yapı üzerinde taşınarak geleceğe aktarılacaktır.

Restorasyon çalışması ile yenilenmiş Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi, korunarak geleceğe aktarılması gereken inanca dayalı mimari miraslarımızdan biridir. Sücaaddin Veli Külliyesi'nin geleceğe aktarılması herkesin görevidir. Bu noktada külliyenin kullanımının artırılmasında ve Sücaaddin Veli kimliğine saygı ve inanç esaslarıyla inanç turizminde yer edinmesinde, Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği tarafından yapılan çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmalar Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi'nin tanınırlığını belli bir noktaya ulaştırmış ancak inanç turizmi ağını oluşturmada yeterli olamamıştır. Ayrıca bu tanınırlık Seyitgazi ilçesi ve yakın çevresinde bulunan Seyyid Battalgazi Külliyesi'ne, Üryan Baba Türbesi'ne ve Himmet Baba Türbesi'ne yansımada eksik kalmış gerekli çekicilik sağlanamamıştır.

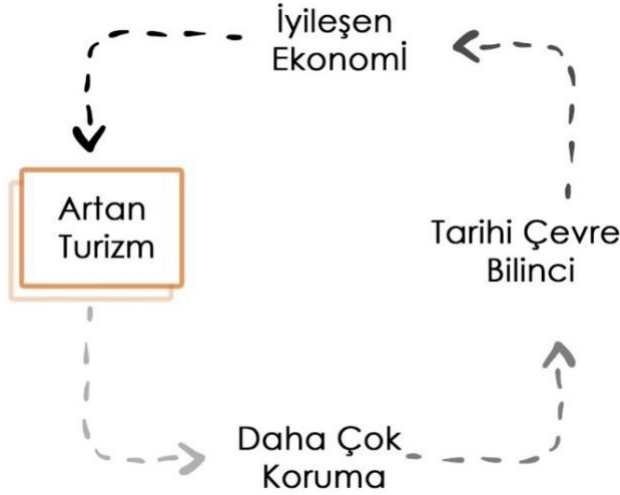
Farkındalığı artırılabilir ve inanç turizmine kazandırılabilir bir noktada olan Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi Babailer, Sucailer, Bektaşiler ve Aleviler için önemlidir. Şeyh Sücaaddin Veli'nin Anadolu'nun Türkleşmesinde, İslamiyet'in Anadolu ve Balkanlarda yayılmasında etkin rolü olması ve zaman zaman savaşlara da katılması kimliğinin önemini arttırmıştır (Seyyid Sultan Sücaaddin Veli Külliyesi, 2008, 6). Geniş coğrafyalara yayılan Sücaaddin Veli kimliği, yaşatılmaya ve anılmaya devam ettikçe külliyenin korunması ve sürdürülebilirliği de artacaktır. Bu yüzden anma etkinlikleri, külliyenin inanç turizminde yer edinmesini ve yakın çevresindeki inanç esash yapılar ile bütünlük oluşturarak ziyaretçi sayısını artırma amacını üstlenmektedir.

1. Tarihi Yapıların Farkındalığı

1.1. Tarihi Yapıların Farkındalığı Bilinci

Mimari miras, kültürel mirasın kilit ve değiştirilemez somut bir ürünü olup şehirlere yaşam ve canlılık verir. Ayrıca görünmez bir geçmişin görünür izlerini üzerinde barındırdığı için ulusal kimlik hissi de sağlamaktadır (Saradj vd., 2017, 283). Mimari miras öğeleri geçmişin bir aynası, geleceğin ise zaman aktarıcılarıdır. Bir yapı bulunduğu dönemin malzemelerini kullanır, inancını yansıtır ve yaşanmışlıkların izlerini üzerinde barındırır. Toka'ya göre tarihe bir yolculuk ögesi olan taşınabilir veya taşınmaz her türlü kültür varlığı, zaman içerisinde yer aldığı tarihi çevreler içinde şahit olduğu dönemlerin sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve teknolojik yönlerini üzerinde taşır. Bu özellikler bağlamdan ayrı düşünülmeyince toplumun yaşam deneyimlerini, duygularını, düşüncelerini, beğenilerini, birikimlerini kısacası bütün özelliklerini üzerindeki izlerle yansıtır (Toka, 2008, 10). Mimari miras öğelerinin

zamanla işlev kaybı günümüzde değerli yapıların farkındalığında ciddi bir engel teşkil etmektedir. Tarihi yapıların âtil olarak bir kenarda bırakılması bilinirliğinin, zamanındaki öneminin ve işlevinin unutulmasına neden olmaktadır. Taşınabilir veya taşınmaz her türlü öge her ne kadar kültürel miras olarak değerlendirilip geleceğe bırakılsa da bu değerlerin farkına varılmaması veya korunmaması mirasa sahip çıkmamaktır. Farkındalık ve koruma çalışmaları sadece üst merciler tarafından yapılmadığı, bu çalışmalara herkesin de katkıda bulunabileceği göz ardı edilmemelidir. Özetle tek taraflı bir çalışmadan ziyade herkesin bilinçli ve özverili yaklaşım sergilediği bir çalışma ortaya konması gerekmektedir. Tarihi çevre ile turizm ilişkisinde tarihi yapıyı koruma noktasında önemli bir bağ bulunmaktadır (Şekil 1). Çünkü tarihi çevrelerce gerçekleşen kültürel turizmin boyutu, mimari mirasın fiziksel görünümüne ve konumuna göre değişmektedir. Yerel yönetimlerin ve halkın bilinçli bir şekilde tarihi çevreyi koruması ve bu konuda çalışmalar yapması zincirleme bir kazanç sağlayacaktır. Bu zincir, turizm faaliyetlerinin beraberinde getireceği ekonomik kazançları doğuracak ve bu bölgelerin hem yerel halk hem de yönetimler tarafından daha fazla benimsenmesini, sahip çıkılmasını ve daha iyi korunmasını sağlayacaktır. Turizmi artırıcı desteklerle birlikte korumanın artması, korumanın artırılması ile de turizmin artması arasında gelişen sürekli bir döngü söz konusudur (Şekil 1) (Durak, 2014, 62).

Şekil 1: Turizm ile Koruma İlişkisi (Durak, 2014, 63).

1.2. Tarihi Yapıların Farkındalığında İnanç Turizminin Yeri

Kaplan'a göre inanç, en yaygın anlamıyla bir şeyin varlığını veya doğruluğunu herhangi bir somut delil olmadan kabul ettiği fitri (doğal, tabii) bir olgudur (Kaplan, 2018, 66). İnanç başka bir deyişle, kişinin kalben, bedenlen ve zihnen mantık çerçevesiyle birine veya bir nesneye bağlanmasıyla ortaya çıkan sistem bütünüdür. İnanç ile turizm bağlantısı ise insanların inançlarını gösterme amacıyla kutsal olarak kabul ettikleri yerleri ziyaret etmeleriyle oluşmaya başlamıştır. Bunun sonucunda

kutsal yerler, ziyaretçilerin kişisel tercihlerinin ötesine geçerek yüz binlerce kişiye ev sahipliği yapmış ve kitlesel bir hareket sonucu inanç turizmini ortaya çıkarmıştır (Koçak vd., 2012, 2). Örneğin Hinduların günahlarından arınmak için Ganj Nehri'ne girmeleri, Müslümanların hac/umre için Mekke'de bulunmaları, Mevlevilik'e mensup kişilerin Şeb-i Arus'ta Konya'da Mevlana'yı anmaları vb. etkinlikler sürekliliğini koruyan inanç temelli turizm hareketlerinden bazılarıdır (Şahiner, 2012, 11; Halaç-Bademci, 2017, 205). Böylece turizmde inanç temelli yapılan ziyaretler önemli kişilerin idealarına, düşüncelerine, yaşadığı dönemdeki tavrına değer vermesiyle gerçekleşerek uzun, meşakkatli yolculuklara ve çeşitli tehlikelere rağmen çoğu zaman aksamayarak sürekliliğini korumuştur (Çifçi, 2014, 1). Şahiner (2012, 30) bu durumun temel nedenini insanların dini seyahatleri bir lüks olarak değil, ihtiyaç olarak görmesinden kaynaklandığını belirtmektedir. Aynı zamanda insanların dini amaçlarla ziyaretler gerçekleştirmeleri tarihin her döneminde insanları seyahatte istekli kılan önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Arkeolojik kazılarla birlikte ortaya çıkarılan kutsal alanlar veya yapılaş tarihleri günümüzden binlerce yıl öncesine dayanan tarihi yapılar; insanların dini duyguları nedeniyle bir araya geldikleri, inşa edip dini yükümlülüklerini yerine getirdikleri merkezler olarak görülmektedir (Olçay-Albuz, 2016, 4). Tarihi yapılara inanç temelli ziyaretler daha çok o yapıda önemli bir kişinin na'sının bulunması ile sağlanmaktadır. Tarihi yapıların inanç temelli ziyaretlerinde öncelikli olan önemli zatın mezarını görmektir daha sonra yapı ve çevresi gezilerek ziyareti tamamlamaktır. Hatta çoğu zaman bu ziyaretler yapıya dikkat edilmeden sonlanmaktadır. Ancak önemli zatların mezarlarını günümüze kadar ulaştıran ve onların varlığını somut ve dikkat çekici bir şekilde gözler önüne seren yerler tarihi yapılardır. Bu tarihi yapılarda inanç turizmi gerçekleşirken sosyal, ekonomik ve mimari koruma boyutlarının birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Ekonomik açıdan bakıldığında, inanç kapsamında yapılan bu seyahatler gidilen bölgede konaklama ve alışveriş kapsamında gelir kaynağı oluştururken sosyal açıdan bakıldığında aynı amaçlarla farklı milletlerden olan insanların ortak bir kültürde buluşmasını sağlayarak, ziyaretçi ve yerel toplum ilişkisini ortak bir zeminde bir araya getirmektedir (Cornille, 2010, 107-122 akt. Şahiner, 2012, 27; Kozak vd., 2000, 81).

Mimari koruma açısından bakıldığında ise inanç turizmi, turizm merkezindeki tarihi yapıların korunması için gerekli kararların alınmasına katkı sağlamaktadır. Konya'nın tarihi Sille bölgesinde bulunan dini yapıların restore edilmeleri, inanç turizminin tarihi yapıların korunması konusundaki karar alma sürecine etkilerinden bir örnektir (Halaç ve Bademci, 2017). Koruma yaklaşımında bir diğer dikkat edilmesi gereken husus ise uygun olmayan ziyaretçi davranışları, turlar ile gelen kalabalık turist akını ve inanç ritüellerinin ticarileştirilmesi gibi temel nedenler fiziksel ve sosyal olarak mekânın değerini kaybetmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle mekânlara girişlerin ücretli olması, turnike ile sistemli ziyaretçi alımı gibi önlemler yapının bilinçsizce kullanımını azaltacak ve bu turizm çeşidiyle ilgilenen kitlelerce ziyaretler gerçekleşecektir (Çifçi, 2014, 34). Bu yüzden inanç turizmi gerçekleştirilirken yerin anlamını oluşturan önemli kişilikler kadar buldukları yapılara da değer verilmeli, koruma yaklaşımı sosyal, ekonomik boyutlarla birlikte değerlendirilmeli ve geleceğe miras olarak bırakılmalıdır.

2. Tarihi Yapıları Turizme Kazandırma Yöntemleri

2.1. Şenlik ve Etkinlik Düzenleme

Tarihi ve kültürel yapılarda yerin anlamını oluşturan zengin geleneklere sahip toplum yaşamları ile kültürel miras alanlarının sahip olduğu ruhani, sosyal ve ekonomik değerler bugün ülkelerin ve şehirlerin kalkınmasında önemli etkenlerdir. Bu kalkınmanın sürekliliğinin devamı için tarihi yapıların korunması gerekmektedir (Çifçi, 2014, 32). Tarihi yapıları geleceğe taşıırken birçok yönetime başvurulmaktadır. Yapıların kimi zaman işlevleri devam ettirilmekte kimi zaman da yapılara yeniden işlev verilmektedir. Bazen de geleceğe bırakılan bu yapılar, onarımları ve bakımları yapıldıktan sonra istenilen ilgi ve çekiciliğe ulaşamamaktadır. Bu noktada çözüm yolları aranmakta, geliştirilmekte ve ortaya konmaktadır. Bu çözüm yollarından biri olan etkinlikler, yapıların tanıtımını kolaylaştırmakta ve tanınırlığını geniş kitlelere ulaştırmaktadır. Ancak her etkinlik ortak bir amaca hizmet etmemektedir. Etkinlikler bölgesel olarak değişiklik göstermekte ve yörelere göre farklı isimlendirilmektedir. Araştırmada konu alınan etkinliklerin inanç turizmindeki yeri doğrultusunda konu “anma etkinlikleri” olarak sınırlandırılmıştır. Yöresel farklılıklarla gerçekleştirilen anma etkinlikleri, inanç turizminin bir parçasıdır. Bu etkinlikler kalabalık bir topluluğu bir araya toplayarak halkı eğlendirme, ortak bir anı oluşturma, birlik ve beraberlik duygusunu pekiştirme, inanç bağlarını kuvvetlendirme vb. birçok amacı içerisinde barındıran haberleşme ve bürokratik yazışmalar gerektiren organizasyonlardır (Görsel 1). Çoğunlukla halka açık olarak ve geniş alanlarda düzenlenen bu anma etkinliklerine katılan insanların dini bağlılıklarını sergileme, sosyal imaj kazanma, yarışçı bir ortamda kendi kişisel özelliklerini ortaya koyma, başka insanlarla sosyal ilişki kurma ve kendini ifade etme fırsatı gibi farklı arzuları bulunmaktadır (Tuzaş, 2017, 240). Ayrıca anma etkinlikleri turizmin temelini, inanç turizmini ve değerleri gelecek kuşaklara aktararak kültürel miras bilincini oluşturmada önemli bir rol üstlenmektedir.

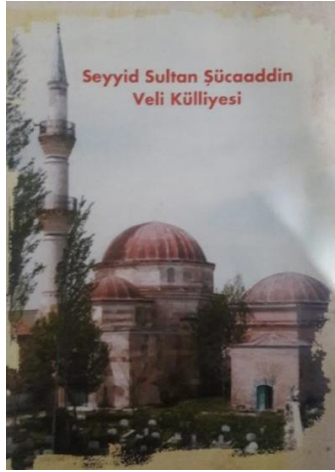
Görsel 1: Hamza Şeyh Dede'yi Anma Etkinliği Afisi (Türkiye Kültür Portalı, “25. Hamza Şeyh Dede'yi Anma ve Hıdırellez Kültür Bahar Bayramı” Erişim 15 Ocak 2022)

2.1.1. Tanıtma

Etkinliklerle etkili bir tanıtım olanağı bulan inanç turizmi, tanınırlığını artırma ve devamlılığını sağlama imkânını da elde edebilmektedir (Berberoğlu, 2012, 61). Anma etkinlikleri gerçekleştirilirken yeterli topluluğa ulaşmak için etkinliğin tanıtılması ve duyurulması etkinliğin gerçekleşmesi kadar önemlidir. Çünkü yeterli kalabalığın oluşturulamaması durumunda etkinliğin heyecanını düşecek ve değerlerin geleceğe taşınmasında aksamalar meydana gelecektir. Bu nedenlerle Türkiye'nin inanç turizmiyle bağlantılı etkinlik potansiyeline ilişkin daha geniş analizlerin yapılması ve analizlerin deneysel çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

“Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Filiz Kılıç'ın da dediği gibi "Kültür aktarımı her şeyden önce bilinçli bir eylemdir." (akt. Küçükcan, 2007, 405).”

Bilinçli yaklaşımların sergilendiği bir sorumluluk alındığında inanç ve kültür arasında bağlantı kuvvetlendirilecek genç kuşaklara sağlıklı olarak ulaştırılabilecektir. (Küçükcan, 2007, 405). Ayrıca anma gibi çeşitli etkinlikleri düzenleyen yerel yönetimlere, organizatörlere, ilgili kurum ve kuruluşlara bir yol haritası çizilmesine de gereksinim duyulmaktadır (Yolal, 2017, 37). Bu yüzden tanıtımlarda sözlü veya yazılı tüm kaynaklar, sosyal ağlar, reklamlar vb. tüm tanıtım araçları kullanılmaktadır (Görsel 2).

Görsel 2: Şeyh Sücaaddin Veli'yi Anlatan Kitapçık (Kişisel Arşiv).¹

2.1.2. Hikâyeleştirme

Etkinlikler sadece eğlencenin olduğu ortamlar değildir. Her şeyden önce etkinliği öne çıkaran bir grup veya toplumsal bir sınıf söz konusudur. Dolayısıyla etkinliklerde bir kimlik tanımlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Anma etkinliklerindeki kimlik oluşumu ve bunun hikâyeleştirilmesi, çağrının düzenlenmesi açısından son derece önemlidir (Özdemir, 2017, 207). Düzenlenen anma etkinliklerindeki ziyaretlerin temeli önemli kişilere dayanmakla birlikte bu kişilerin hayatları, yaşamları ve eserleri bu kişileri merak eden kişilerce araştırılmaktadır. Ancak ziyaret eden kişiler sözlü kültürün etkisiyle kimi zaman yüzeysel bilgilere sahip olmakta kimi zaman da kulaktan

¹ Kitapçık Seyyid Sultan Şücaaddin Veli Külliyesi olarak isimlendirilmiş olsa da pek çok kaynakta Şeyh Sücaaddin Veli olarak anılmaktadır.

dolma efsaneler ile bu ziyaretlerini gerçekleştirmektedir. Bu noktada önemli kişilerin varlığından, kimliğinden ve yaşayışından söz eden eserler olan velayetnameler öne çıkmaktadır. Tarikatların gelişmesi ve müritlerin yetişmelerine katkıda bulunmak gibi amaçlarla kaleme alınan velayetnameler, velilerin Kur'an ve hadis temeline dayanılarak anlatılan kerametleri ile birlikte bazı efsane ve mit motifleri de eklenerek zenginleşmiş eserlerdir. Velayetnameler aynı zamanda kültür tarihimizin karanlık noktalarını aydınlatmada ve tarihî birtakım tespitlere ulaşmada kaynaklık etmektedir. Var oldukları dönem toplumunun görüş ve kabullerini aktarmaları açısından da büyük önem taşırlar (Duran, 2010, 130). Kültür tarihimizi aydınlatmada önemli bilgi kaynağı olan velayetnameler küçükten büyüğe herkesin kolay anlayacağı şekilde hikâyeleştirildiğinde ve efsaneleştirildiğinde olduğundan daha fazla dikkat çekecektir. Böylece bu dikkat çekici etki amaçlanan ziyaretçi sayısını ve değerlere sahip çıkma bilincini arttıracaktır.

2.1.3. Anma Etkinlikleri

Anma etkinlikleri birçok farklı noktada farklı zamanlarda düzenlenebilmektedir. Ancak temelde aynı amaç doğrultusunda şekillenmektedir. Hepsinde inanılan bir din ve bu dini temsil eden önemli şahsiyeti ziyaret etmek vardır. Ortak bir amaca hizmet eden bu anma etkinliklerine Türkmen'in doktora tez çalışmasından ulaşılmış olup (Türkmen, 2017, 98- 163), Alevi-Bektaşî inancına dayananlar ve bir yapı unsuru ile bağlantısı olanlar şeklinde özelleştirilmiştir. Özelleştirilen etkinlikler, halk müziği, dans, yiyecek-içecek, alışveriş, oyun, yarış ya da giyim kategorileri ile ele alınmış olup düzenlenen bölgelere göre farklılıkları Tablo 1'de ortaya konulmuştur.

Tablo 1: Türkiye'de İnanç Turizmine Dayalı Anma Etkinlikleri (Türkmen, 2017, 98-163)

	YER	TARİH	HALK MÜZİĞİ	DANS	YİYECEK İÇECEK	ALIŞVERİŞ	OYUN/ YARIŞ	GIYIM
ANTALYA ABDAL MUSA ŞENLİKLERİ	ANTALYA/ TEKKE KÖYÜ	HAZİRAN AYININ SON GÜNLERİ	+	SEMAH GÖSTERİSİ	GELENEKSEL ETLİ BULGUR PILAVI	+	-	YEREL KIYAFET YOK
HAMZA ŞEYH DEDEYİ ANMA ŞENLİĞİ	AFYONKA-RAHİSAR/ KAYABELEN	MAYIS AYI İÇERİSİNDE	+	SEMAH GÖSTERİSİ	-	+	-	YEREL KIYAFET YOK
ERTUĞRUL GAZİ'Yİ ANMA VE SÖĞÜT ŞENLİKLERİ	BİLECİK/ SÖĞÜT	EYLÜL AYI İÇERİSİNDE	MEHTERAN KONSERİ	YÖRÜK HALK OYUNLARI	ŞİFALI PILAV	-	CİRİT OYNANIR	YEREL KIYAFET VAR
ABDULLAH MİHAL GAZİ ANMA FESTİVALİ	BİLECİK/ İNHİSAR	EYLÜL'ÜN 1. PAZARINDA	MEHTERAN KONSERİ	-	-	-	-	YEREL KIYAFET YOK

SEYYİT VELİ BABA SULTAN ÂŞIKLAR GECESESİ VE PİLAV FESTİVALİ	İSPARTA/ ULUGBEY	AĞUSTOS AYI İÇERİSİNDE	+	SEMAH GÖSTERİSİ	ETLİ PİLAV	-	TİYATRO	YEREL KIYAFET YOK
SEYH SÜCAADİN VELİ'Yİ ANMA ETKİNLİKLERİ	ESKİŞEHİR/ ASLANBEYLİ KÖYÜ	HAZİRAN AYININ 2.HAFTASI	+	SEMAH GÖSTERİSİ	ETLİ PİLAV+AYRAN	+	-	YEREL KIYAFET YOK
HAMZABABA KÜLTÜRÜNÜ YAŞATMA VE ANMA GÜNLERİ	İZMİR/ KEMALPAŞA	AĞUSTOSUN SON PAZARTESİ	+	SEMAH GÖSTERİSİ	-	-	-	YEREL KIYAFET YOK
MAHSENLİ ALİ EFENDİ ANMA ETKİNLİKLERİ	KIRIKKALE/ MAHSENLİ	AĞUSTOS	+	SEMAH GÖSTERİSİ	PİLAV	-	-	YEREL KIYAFET YOK
PİR AHMET EFENDİ'Yİ ANMA VE KÜLTÜR FESTİVALİ	KÜTAHYA/ SOFÇA KÖYÜ	HAZİRAN	+	SEMAH GÖSTERİSİ	+	-	-	YEREL KIYAFET YOK
DUMANBABA ŞENLİKLERİ	SİVAS/ MERKEZ	AĞUSTOS	-	-	ET VE PİLAV	-	-	YEREL KIYAFET YOK
HACI BEKTAŞ VELİ ANMA TÖRENLERİ VE KÜLTÜR SANAT ETKİNLİKLERİ	NEVŞEHİR/ HACİBEKTAŞ	AĞUSTOS	+	SEMAH GÖSTERİSİ/ CEM TÖRENİ	-	+	-	YEREL KIYAFET YOK

Tablo 1'de bahsedildiği üzere anma etkinlikleri farklı sınıfsal ayrımlarla ele alınmıştır. Ele alınan anma etkinliklerin çoğunda halk müziğine ve semah gösterilerine yer verilmiştir. Anma etkinliklerinde sergilenen semah gösterisi, Alevi-Bektaşılık inancına göre saz eşliğinde söylenen sözlerle ve müziğin ritmine uyularak mistik ve estetik hareketlerin yapılmasıyla Tanrı'ya ulaşma yoludur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü, "Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah" Erişim 22 Aralık 2021). Bundan dolayıdır ki semah gösterilerine çok daha önem verilmiş ve anma etkinlikleriyle de ilişkilendirilmiştir. Anma etkinliklerinde bir diğer dikkat çekici unsur ise yemek ikram edilmesidir. Bu yemek ikramının içeriği bazen değişiklik gösterse de genel olarak pilav ve et olarak yaygınlık göstermektedir. Etkinliklerde alışveriş, oynanan oyun, yerel kıyafet kültürünün varlığı yer yer değişmekle birlikte bulunduğu bölgeye göre kimlik kazanmaktadır. Panel, söyleşi, sergi, konser, tiyatro ve semah gibi aktivitelerin gerçekleştirildiği bu anma etkinlikleri, farklı inanç kesimlerini de bir araya getiren çok önemli bir platformdur. Kitle iletişim

araçlarının aktif kullanıldığı ve haberleşmenin de hızlı sağlandığı anma törenleri, önemli değerlerin tanıtımı için bir fırsattır. Bu fırsatın etkin bir şekilde kullanılması ancak doğru stratejilerle kurgulanmış bir kitle iletişim ağı ile mümkün olacaktır. Ayrıca bölgede geleneksel olarak gerçekleştirilen anma etkinliklerinin niteliği seyahat acenteleri ve diğer turizm paydaşları tarafından artırılarak bölge tanıtımı uluslararası boyuta taşınabilecektir (Küçüközyiğit, 2015, 29; Çifçi-Akova, 2016, 12).

3. Etkinliklerin İnanç Turizminde Önemi: Sücaaddin Veli Külliyesi Örneği

3.1. Sücaaddin Veli Kimdir?

Hacı Bektaş Velâyetnamesi ve Otman Baba Velâyetnamesi'nde de adı geçen Şeyh Süca hakkındaki en mühim kaynak, kuşkusuz ki bir müridi tarafından yazıldığı tahmin edilen Şeyh Süca Velayetnamesi'dir (Köksal, 2017, 11). Velayetnameye göre kesin doğum tarihi bilinmeyen Şeyh Sücaaddin Veli Kayseri, Tokat, Sivas ve Çorum da bulunmuş, Antalya, Isparta, Bursa, Kütahya ve Eskişehir'de yaşamıştır. Daha sonra Eskişehir Arslanbeyli köyüne gelip yerleşmiştir (Demirtaş, 1996, 5 akt. Say, 2010, 39). Yıldız'ın aktardığı bilgiye göre velayetnamede geçen kişi isimlerinden hareketle velâyetnamenin 15. yüzyılda kaleme alındığı tahmin edilmektedir. Ayrıca Sücaaddin Veli'nin Sultan Murad, oğlu Sultan Alaüddin, Timurtaşoğlu Ali Beg, Karamanoğlu Mehmed Beg, Kaygusuz Abdal ve Hacı Bayram Veli'nin hikâyelerinde Sücaaddin çağdaşları olarak yer almasının 15. yüzyılda yaşadığını teyit etmektedir (Yıldız, 2006, 50). Nitekim devrinde çok hürmet görmüş ve takdir edilmiş bir kişilik olmasıyla birlikte Osmanlı Devleti'nin fetih savaşlarında önemli katkıları olduğu ve savaşta Sultan II. Murat'ın hayatını kurtardığı bilinmektedir. Aynı zamanda “varlıklı sultan” olarak da anılmaktadır (Eskişehir İl Rehberi, 2006, 130). Ayrıca Say (2010, 39), Sultan Sücaaddin adının birçok Alevi-Bektaşî nefesinde hürmetle yâd edildiğini ve onun bu zümre tarafından da önemli evliyadan sayıldığını aktarmaktadır.

Alevi-Bektaşî inancına mensup topluluklar, kendi dinî, sosyal, kültürel, hukukî ve ekonomik yaşantılarını ocak kavramı çerçevesinde toplarlar. Alevi-Bektaşî inanç sisteminde soy esaslı sürdürülen ve veli kültü merkezli oluşan ocak sistemi, dede ve talip topluluklarının tamamını, birbirleriyle olan bağlantıları üzerinden kapsayacak kadar geniş bir yayılma alanı gösteren inanç merkezli sosyo-kültürel bir yapılanma özelliği gösterir (Akın, 2017, 240). Bu Monarşik sistem içerisinde var olan Sücaaddin Veli Ocağı'nı da bu bağlamda değerlendirmek gerekmektedir. Seyyid Battal Gazi ve Sücaaddin Veli Tekkesinde hizmet eden Dede ve Babalar birbirlerinin akrabası olmakla birlikte Seyyid Battal Gazi Dergâhı şeyhleri ve Babaları aynı zamanda Sücaaddin Veli Dergâhı'nın da Şeyh ve Babasıdır (Ersal, 2012, 213; Taşğın vd., 2021, 432). Seyyid Battal Gazi Ocağı evlatları ile Sücaaddin Veli Tekkesi mensuplarının 1911-1912 yılında Deliorman ve Dobruca'ya yaptıkları seyahat ile onlar birçok babanın Seyyid Battal Gazi mürşit ocağı ve Sücaaddin Veli Tekkesine irtibatını sağlamışlardır (Taşğın, 2018, 44). Zamanla bu iki ocak temsilcisi teke düşmüş ve seyahatlere mürşit ve pir ocağı olarak gidilirken son dönemde Seyyid Battal Gazi Ocağı'nı temsil eden kimse yer almamakla birlikte Sücaaddin Veli Ocağı temsilcisi tek başına bütün alan ve faaliyeti devam ettirmektedir. Böylece mürşit ocağı faaliyet yürütmediğine ve bu seyahatlere dâhil olmadığına göre bir boşluk olmuştur. Sücaaddin

Veli Ocağı mensupları giderek kendilerini de “mürşit ocağı” ilan edip oluşan boşluğu ve belirsizliği hızlı bir şekilde doldurmuştur. Böylece varlığını mürşit ocağı olarak devam ettiren Sücaaddin Veli Ocağı'nın hem doğrudan hem de hiyerarşik olarak kendine bağlı ocaklarla birlikte geniş coğrafyalara dağılmış yüzü aşkın yerleşim biriminde talip topluluğu yaşamaktadır (Taşğın, 2016, 94; Ersal, 2012, 213).

Hiyerarşik yapının geleneksel şekliyle devam ettiği nadir örneklerden olan Sücaaddin Veli Ocağı da bir üst ocak olarak Hacı Bektaş Veli Ocağı'na bağlıdır. Hiyerarşik yapıdan geriye kalan ocakların büyük bir çoğunluğu da Hacı Bektaş Veli Ocağı'na bağlıdır (Ersal, 2012, 211). Böyle bir inanç yapılaşması içerisinde farklı milletlerin aynı amaç ve inanışla birlik oluşturması geniş kitlesel ağı da beraberinde getirerek Sücaaddin Veli kimliğini korumaktadır.

3.2. Sücaaddin Veli Külliyesi ve Tanınmasındaki Çalışmalar

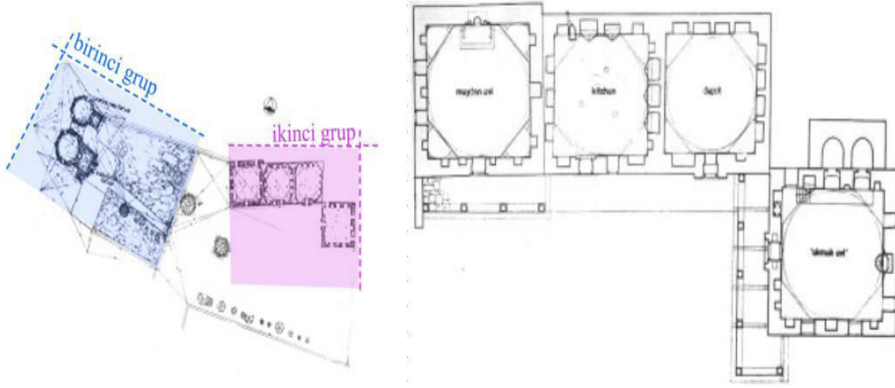
Seyyid Battal Gazi ve Külliyesi merkezli oluşmuş gruplamada Sücaaddin Veli Külliyesi, Üryan Baba Türbesi, Melik Gazi Türbesi ziyareti ve onların uzantıları olan yatırlar, mezarlar inançsal nitelikleriyle kutsallaşmış; tarihsel nitelikleriyle de kalıcılaştırmışlardır. Dolayısıyla bu yönleriyle turizm faaliyetlerinde yer almakta ve yerelden genele giden benimsenmeleriyle de kuşaktan kuşağa geçmektedirler (Küçükcan, 2020, 66). Bu külliye ve türbelere yapılan ziyaret faaliyetlerinde hangisinde olursa olsun gelenekselleşmiş ziyaretin ana duygularından biri de Hacı Bektaş Veli'ye gösterilen sevgi ve bağlılıktır. Bu inançsal ziyaret farklılıkların amacı, birini diğerinden üstün tutmak değil oradaki yaşantıyı olduğu gibi yansıtmakta ibarettir (Küçükcan, 2020, 69). Bu bağlamda ele alınan Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi, Seyitgazi ilçesine 8 km. uzaklıkta bulunan Arslanbeyli köyünün kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Şeyh Sücaaddin Veli'nin burada bulunan türbede gömülü olduğu bilinmekte ve türbenin ne zaman yapıldığı tartışılrsa da Timurtaş Paşa oğlu Mürvet Ali Paşa tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir (Say, 2006, 123). Türbe üzerindeki kitabede, Yavuz Sultan Selim zamanında, 1515 yılında (H.921) Faik Bey tarafından tamir ettirildiği yazmaktadır. Ayrıca mevcut durumda Sücaaddin Veli Külliyesi içinde bulunan cami, Sücaaddin Veli Ocağı'na bağlı Alevi Dedesi Mehmet Demirtaş'a göre, 1828 yılında yapılmış; minare ise 1901 yılında yapılmıştır (Demirtaş, 2018,42). Minare ise Sücaaddin Veli Tekkesinde kurulan medresede okumuş ve Sücaaddin Veli Tekkesi şeyhlerinden birisi olan Şeyh Nuri Efendi tarafından yaptırılmıştır (Şükrü, 1334/1918: 10 akt. Taşğın vd, 2021: 432). 1957 yılında büyük bakım yapılmış ve 2013-2014 yılında Eskişehir Valiliği'nce Türk Dünyası Kültür Başkenti kapsamında türbeler ve cami restore edilmiştir (Demirtaş, 2018, 42). Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi geniş bir arazinin batı yönündeki avlu içinde Şeyh Sücaaddin ve Demirtaş Paşa olmak üzere iki türbe, bir minare, yakın tarihli bir cami, onikiğen havuz ile mezar alanı, doğu yönündeki ayrı bir avlu içinde meydan evi, mutfak, depo ve fırından meydana gelmektedir. Görsel 3'te görüldüğü üzere her iki avlu kemerli açıklıklı bir kapı ile birbirine bağlanmıştır (Denknalbant, 2010, 70).

Görsel 3: Her İki Avluyu Birbirine Bağlayan Kemer Açıklıklı Üçler Kapısı, (Kişisel Arşiv 2021).

3.2.1. Mimari Özellikleri

Arslanbeyli köyünde inşa edilen Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi'ndeki iki türbe, Seyit Battalgazi Külliyesi ile aynı ilçede bulunan Üryan Baba Türbesi ve Elveren Türbesi sekizgen prizma biçimli gövdeleri, kubbe örtüleri ve mimari yapıları ile Battal Gazi kültürünün anıtsal yapısı olan Seyyid Battal Gazi Türbesinin formunu tekrar eder (Altınsapan vd., 2012, 24). Seyyid Battal Gazi ve Mihaloğlu Türbesinin, cephe yüzeylerini dört yandan çevreleyen düz ve kalın şeritler Şeyh Sücaaddin ve Üryan Baba Türbesinin cephelerinde de aynen tekrarlanmıştır. Türbelerin cephe ve plan biçimlerindeki benzerlikler ile sözü edilen tüm yapıların aynı tarikatla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılabilir (Aydın, 1971, 174). Sücaaddin Veli Külliyesi'nde yapılar, geniş bir arazinin doğu ve batısına iki grup olacak şekilde yerleştirilmişlerdir. Batıda bulunan birinci grupta iki türbe, cami, çift şerefeli minare, havuz ve mezarlar; doğuda bulunan ikinci grupta meydan evi, mutfak ve deponun bulunduğu bir yapı ile bu yapıya güneydoğu köşesinden bitişik fırının yer aldığı imaret bulunur (Şekil 2). Kemerli bir düzenlemeyle birinden diğerine geçilen avluları, doğu ve batıdaki bu yapıları birbirlerine bağlamaktadır (Altınsapan, 2006, 173).

Şekil 2: Şeyh Sücaaddin Külliyesi Vaziyet Planı (Aydın, 1971, 226), Şeyh Sücaaddin Külliyesi İmaret Planı (Aydın, 1971, 235)

Batı yönündeki avluda bulunan, kesme taşla inşa edilen Şeyh Sücaaddin Veli Türbesi, yüksek kasnaklı ve kurşun kaplamalı bir kubbe ile örtülüdür (Görsel 4). Sekizgen planlı ana mekâna giriş, doğusunda bulunan dışa hafif taşmış dikdörtgen planlı ve kubbeli biriminden sağlanmaktadır. Mürvet Ali Paşa Türbesi ise Şeyh Sücaaddin Veli Türbesi'nin kuzeyinde yer almaktadır (Görsel 4). Türbe, tuğla ile inşa edilmiş, yüksek kasnaklı kubbeyle örtülü ve sekizgen planlıdır. Sücaaddin Veli Türbesi'ne benzer özellikte, doğu cephesinde dikdörtgen planlı kubbeli mekândan türbeye giriş sağlanmaktadır (Denkhalbant, 2010, 70).

Görsel 4: Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi, Mürvet Ali Paşa Türbesi ve Dikdörtgen Planlı Cami (Kişisel Arşiv 2021)

Doğu yönündeki avluda bulunan meydan evi, mutfak ve depo birimlerini oluşturan mekânlar doğu-batı doğrultusunda uzanarak dikdörtgen planlı bir alanı kaplamaktadır (Görsel 5). Birbirine bitişik bulunan üç mekânda moloz taş, kesme taş ve tuğla kullanılmıştır (Denkhalbant, 2010, 70). Bu üç mekândan ikisine basık kemerli kapılardan, birisine ise düz alınlıklı kapıdan giriş sağlanmaktadır. Mekânların ortak özelliklerinden birisi de yüksek kasnaklı kubbeyle örtülü olmalarıdır.

Görsel 5: Eğik Çatılı Revak (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müdürlüğü, “Şeyh Sücaaddin-i Veli Külliyesi ve Türbesi (Seyitgazi)” Erişim 25 Aralık 2021), Yıkılmış Kemerli Revak (Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği arşivi), Doğu Avlusundaki Dikdörtgen Planlı Yapı (Kişisel Arşiv).

Diğer yapılardan bağımsız olarak deponun güneydoğu köşesinde yer alan kare planlı fırın ise diğer mekânlarla benzer özellikte yüksek kasnaklı tromplu kubbeye örtülmüştür. 1922 yılına ait olduğu düşünülen batı cephesinde altı sütuna oturan, tuğladan inşa edilmiş sivri kemerli beş açıklıklı revak yıkılarak günümüzde ahşap sütunlara oturtulmuş eğimli kurşun kaplamalı bir çatı ile örtülü revak inşa edilmiştir (Görsel 5) (Denknalbant, 2010, 71).

3.2.2. Şeyh Sücaaddin Veli’yi Anma Etkinliği

Şeyh Sücaaddin Veli’yi Anma Etkinliği her yıl hava durumuna göre Haziran’ın birinci haftası ya da ikinci haftasında düzenlenmektedir. Gelenekselleşen Sücaaddin Veli’yi Anma Etkinliği hakkında daha net bilgi Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği Yönetim Kurulu başkanı Hasan Ali Uzun tarafından şu şekilde aktarılmıştır:

1989 yılında kurulan Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği 1989 ile 2013 yılı arasında yirmi kez Sücaaddin Veli’yi Anma Etkinliğini düzenlemiştir. Ben göreve geldiğim 2013 yılında 1. Uluslararası 21. Ulusal Sücaaddin Veli’yi Anma Etkinliği düzenledi. 2013 yılından sonraki süreçte 2015 yılında 2. Uluslararası 22. Ulusal, 2016 yılında 3. Uluslararası 23. Ulusal, 2018 yılında 4. Uluslararası 24. Ulusal, 2019 yılında 5. Uluslararası 25. Ulusal anma etkinliği düzenlenmiştir. Arada geçen 2014 yılında Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı Sücaaddin Veli Külliyesi’nde restorasyon çalışması yapmasından dolayı ziyaretler kapatılmış etkinlik düzenlenememiştir. 2017 yılında ise dönem içi terör saldırıları ve şehit haberlerinden dolayı anma etkinliği düzenlenememiştir. 2020 ve 2021 yıllarında da pandemi ve yasaklardan dolayı anma etkinliği düzenlenememiştir.

Görsel 6: Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinliği Davet Broşürleri (Hasan Ali Uzun Arşivi)

Görsel 6' da görüldüğü üzere Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinliği Her yıl Haziran ayında düzenlense de seçim süreçlerinden dolayı eylül ayına ertelendiği durumlarda olmuştur. Anma etkinliği için yurt içi ve yurt dışı olmak üzere ortalama 15.000 ziyaretçi Sücaaddin Veli Külliyesi'nde misafir edilmektedir. Yurt içi ve yurt dışından gelen bu misafirler afişler ve sosyal medya aracılığıyla haberdar edilmişlerdir. 2013 yılından önce bir günde düzenlenen anma etkinliği 2013 yılından sonra üç güne yayılmıştır. İlk gün cuma günü olarak belirlenen anma etkinliği için yurtdışından gelen misafirler karşılanmakta ve otellerine yerleştirilmektedir. Etkinliğin ikinci günü Atatürk Kültür Merkezi ya da Hasanpolatkan Kültür Merkezinden birinde panel gerçekleştirilmektedir. Panel başlıkları dönem içinde dikkat çekici konular üzerinden belirlenir. Örneğin 2013 yılında "Anadolu ve Balkanlarda Seyyid Sultan Sücaaddin Veli'nin önemi", 2019 yılında "Horasandan Anadolu'ya yayılan enreler ışığının Anadolu ve Balkanlara yansımaları" olarak belirlenmiştir. Panelden önce gerçekleşen semah gösterisi yurt dışından gelen misafirler tarafından sergilenmektedir. Semah gösterisinin ardından panel gerçekleşir ve panel sonunda Sücaaddin Veli Külliyesi'ne doğru harekete geçilir. Sücaaddin Veli Külliyesi'ne gelince öğle yemeği verilmekte ve ardından birlik cemi düzenlenmektedir. Birlik cemi gerçekleşikten sonra ise misafirler otellerine geri götürülmektedir.

Görsel 7: Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinliği Akış Planı (Hasan Ali Uzun Arşivi)

Etkinliğin üçüncü gününde ise ilk önce Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Başkanı tarafından hoş geldin konuşması yapılmakta ardından Alevi Dedelerin açılış duasıyla tören başlamaktadır. Seyitgazi Belediye Başkanı, Eskişehir Valisi varsa milletvekilleri tarafından protokol konuşması da yapıldıktan sonra sanatsal gösteriler sergilenmeye başlamaktadır. Sanatsal etkinliklerin sergilendiği sırada gelen misafirlere 80-100 tane kurbanın kesilip pişirildiği kurban lokması, pilav ve ayran ikram edilmektedir. Nefesler, deyişler, konserler ve semahların yer aldığı sanatsal gösteriler akşama kadar sürmektedir. Anma etkinliği konserle son bularak gelen misafirler uğurlanmaktadır.

Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği Yönetim Kurulu başkanı Hasan Ali Uzun'un aktardığı gibi anma etkinliği bugüne kadar 5. Uluslararası 25. Ulusal etkinliğini tamamlamış olmaktadır. 2022 yılı eylül ayında 6. Uluslararası 26. Ulusal etkinliğin düzenlenmesi planlanmıştır. Etkinliğin ilk günü ziyaretçiler Görsel 7'de görüldüğü gibi belirli bir program dâhilinde önce Sücaaddin Veli Türbesini ziyaret edip dua edilmektedir. Sücaaddin Veli Ocağı'na bağlı Mehmet Dede ve Alevi dedeleri bir araya gelerek herkesi meydan evine toplar ve birlik cemini burada gerçekleştirilmektedir. Birlik cemini ardından misafirler otellerine uğurlanmakta ve ertesi gün etkinlik için tekrar şehir merkezinden Arslanbeyli köyüne getirilmektedir. Misafirler Sücaaddin Veli Külliyesi'ne geldiklerinde kurulan panayırarda yiyecek, hediyelik eşya ve oyuncak satışı gerçekleşirken piknik yapmak isteyenler uygun yerlerde hazırlıklarını yapmakta ve akşamı beklemektedirler (Görsel 8). Akşam gerçekleşecek olan halk müziği ve semah gösterisi için gerekli sahne kurulmakta provalar akşam olmadan tamamlanmaktadır. Halk gösterisi için ulusal ya da yerli müzisyenler davet edilir ve semah gösterisi gençler ile oluşturulan folklor grubu tarafından sergilenmektedir. Program halk müziği konserleri ile sonlanmakta ve ziyaretlerle birlikte Sücaaddin Veli'yi anma etkinliği gerçekleşmektedir. Böyle bir etkinliğin varlığı birçok kişinin bölgeyi ziyaret etmesine olanak sağlamakta ve inanç turizmini oluşturmaya zemin hazırlamaktadır.

Ziyaretçi sayısının artmasıyla birlikte külliye'nin daha çok korunmaya ihtiyacı olsa da inanç turizmi içerisinde gerçekleşen ziyaretlerde misafirlerin külliye'nin korunumunda daha bilinçli bir yaklaşım sergilediği gözlemlenmiştir. Bu kaniya Sücaaddin Veli Külliyesi'nin restorasyon çalışması yapılmadan önce gerçekleşen anma etkinlikleri ile restorasyon sonra gerçekleşen anma etkinliklerinde gözlemlenen davranış farklılıklarının oluşmasından ulaşılmıştır. Restorasyon çalışması yapılmadan önce boş bulunan alanlara çadır ve panayır kurulmakta, piknik yapanlar Külliye'ye mesafe gözetmeden uygun gördükleri yerlerde piknik ateşini yakmakta ve misafirler için ikram edilen yemekler Sücaaddin Veli Külliyesi'nde pişirilmekteydi. Restorasyon çalışması ile piknik ve çadır alanlarının sınırlandırılmış, yemek pişirme ve ikram etme eylemi Külliye sınırlarından uzaklaştırılmış olması Külliye korunumu daha bilinçli bir düzeye getirmiştir. 2014 yılında bu bilinçle gerçekleştirilen restorasyon çalışması, gelen ziyaretçilere ibadetlerini gerçekleştirecekleri daha kullanışlı mekânlar sunmaktadır. Böylelikle daha uzun yıllar ziyaretin gerçekleşebileceği, Sücaaddin Veli'nin kimliğinin yok olmayacağı anma etkinlikleri, geleceğe bırakılmış mekânlarda gerçekleşmeye devam edecektir. Çünkü Sücaaddin Veli kimliğini bugüne ulaştıran ve kimliğini bir mezardan öteye taşıyan somut öge Sücaaddin Veli Türbesi ancak bu sayede korunabilmektedir.

Görsel 8: Şeyh Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinliği (Kişisel Arşiv 2015)

Anma etkinliği her ne kadar geniş mecralarca duyurulup herkese kucak açmış bir etkinlik olsa da etkinliğe katılanlar belirli bir inanca tabi olan kimselerdir. Bu konuda Kökel'in yüksek lisans tezinden edinilen bilgilere değinmek gerekir; Sücaaddin Veli Külliyesi, her yıl Haziran ayında düzenlenen Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinliği, her yıl Mart ayında düzenlenen Nevruz kutlamaları, mayıs ayında buna eşlik eden Hıdırellez kutlamaları ve Alevilik-Bektaşılık'te en önemli ritüellerden biri olan farklı isimlerle farklı zamanlarda gerçekleştirilen kurban ritüelleri gibi birden fazla amaç doğrultusunda ziyaret edilmektedir (Kökel, 2004, 87-88-89). Bu ziyaretler Alevi-Bektaşî inancında olan ve Sücaaddin Veli Ocağı'na mensup kişilerin çoğunluğu ile gerçekleşmektedir. Böylelikle anma etkinliği Sücaaddin Veli Ocağı'na mensup Türkiye'nin çeşitli illerinden taliplerini, Bulgaristan ve Romanya'nın çeşitli illerinde yerleşik taliplerini ve çeşitli coğrafyalarda da ününün bulunmasıyla oluşan Sücaaddin Veli sevgisine sahip kişileri bir araya toplamaktadır. Sücaaddin Veli'ye sevgi ve saygı duyanlar anma etkinliği boyunca inanç ritüellerini yerine getirme fırsatı bulmakla beraber kullandıkları mekânların korunması gerektiğinin bilincine de varmaktadırlar.

4. Değerlendirme

Sücaaddin Veli kimliği yok olmadan geleceğe taşınabilmesi için Sücaaddin Veli Külliyesi'ni koruma çalışmalarının gerçekleşmesi zorunludur. Çünkü ünü geniş coğrafyalara ulaşan Sücaaddin Veli kimliği gerek yurt dışı gerek yurt içi ziyaretçi potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır. Sücaaddin Veli kimliği ile ziyaretçi sayısının arttığı anma etkinliği hem kültürel unsurların yaşatılması sağlanacak hem de yöreye yapılan inanç turizmini güçlendirecektir. Ancak gerçekleşmesi gerekli koruma yaklaşımları belirlenmeden önce bölgesel ve tarihi verilerin toplanması, analizlerin oluşturulması gerekmektedir. Bu noktada koruma yaklaşımına kaynaklık edecek 2011, 2015, 2019 yıllarını kapsayan gözlemler sonucu oluşan SWOT analizi ortaya konmuş olup koruma önerileri bu analize göre oluşturulacaktır.

Tablo 2: Sücaaddin Veli Külliyesi SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
Şeyh Sücaaddin Veli kimliği Alevi-Bektaşî İnançında önemli bir konumdur.	İnanç turizm ağı içerisinde yeterli bir yer edinmemiştir.
Şeyh Sücaaddin Veli kimliğini anma adı altında her yıl etkinlikler düzenlemekte olup geleneksel bir düzen kazanmıştır.	Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi'ni tanıtır tabela, amblem il ve ilçe sınırlarınca gerekli konumlara konulmamış Külliye bilenlerin ziyaret ettiği yer olarak kalmıştır.
Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi onarılarak restore edilmiştir.	Şeyh Sücaaddin Veli Külliyesi'nin konununun köy sınırları içerisinde bulunması ulaşımı zorlaştırmaktadır.
Yapı ve çevresi özgünlüğünü korumaktadır.	Külliye etrafında yapılan etkinlikler yerel halk ile sınırlı kalmış geniş kitlelere ulaştırılmamıştır.
Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği adında külliyein kalkınmasına yardımcı dernek kurulmuştur.	Külliye, etkinliklerin olduğu zamanlarda daha çok ziyaret edilmektedir. Başka zaman dilimlerinde yeterli ziyaretçi sayısına ulaşamamaktadır.
Online ortamda Külliye hakkında veri tabanının geniş olması tanınırlığını arttırmaktadır.	
FIRSATLAR	TEHDİTLER
Alevi-Bektaşî inancı söz konusu olduğunda yapı, inanç turizminde yer edinebilir.	Yapının bilinçsizce kullanımı yapının zarar görmesine neden olabilir.
Etkinliklerin il sınırlarını da aşan tanıtımıyla Sücaaddin Veli Külliyesi yıl içerisinde ziyaretçi sayısını arttırabilir.	Ulaşımın kolay olmayışı ziyaret etme isteğini düşürebilir.
Yapı; görsel gösterilere, lansmanlara, açılışlara, yardım amaçlı etkinliklere ev sahipliği yapacak gerekli donanımına sahiptir.	Toplu ziyaretlerin yoğun olması ve ziyaretçi yönetiminin olmaması külliyein ve çevrenin tüketimini arttırabilir.
Külliye etrafındaki peyzaj düzenlemesi uzun süreli konaklamayı sağlayacak noktadır.	
Seyitgazi ilçesine ve Seyyid Battal Gazi Külliyesi'ne ziyarete gelenler açısından yakın konumda bulunması ziyaretçi sayısını arttırmada fırsat sunmaktadır.	

Tablo 2'ye göre, Sücaaddin Veli Külliyesi'nin güçlü yönleri dikkate alındığında Sücaaddin Veli, Alevilik-Bektaşîlik inancı temelinde güç kazanan bir kimlik olmuş ve günümüze kadar gücünü kaybetmeden ulaşmıştır. Bu kimlik etrafında oluşan geniş kitlenin Sücaaddin Veli'ye olan sevgilerini ve bağlılıklarını göstermeleri için her yıl Haziran ayında düzenlenen Sücaaddin Veli'yi anma etkinliği, çevresiyle birlikte onarım ve restorasyon geçirmiş Sücaaddin Veli Külliyesi'nde gerçekleşmektedir. Böylece Külliye işlev kaybına uğramamış ve hala bir amaç ve inanç doğrultusunda kullanılarak korunmuştur. Ayrıca külliyein onarımından kullanımına kadar birçok alanda aktif rol oynayan Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği, Sücaaddin Veli Kimliğinin ve Külliyesi'nin tanınmasında önemli adımlar atmış ve külliyein bir yıl içerisinde toparlanmasına da katkıda bulunmuştur. Bu güçlü yönlerle birlikte Alevi-Bektaşîlik inancına dayanan turizm oluşturulabilir ve bu inanç turizmiyle geniş kitlelere ulaşarak ziyaretçi sayısı arttırılabilir. Külliyein etkinlikleri, lansmanları ve yardım amaçlı etkinlikleri bünyesinde karşılayacak yeterli mekânlarının olması kullanılabilirliğini arttırabilir ve Seyitgazi'ye yakın bir konumda bulunmasıyla da uzun süreli konaklama gerçekleştirilebilir.

Tablo 2'ye göre, Sücaaddin Veli Külliyesi'nin zayıf yönleri göz önüne alındığında ise tanınırlığının artırılmasına yardımcı olacak amblem, tanıtım, logo unsurlarına yeteri kadar yer verilmemiş olması Sücaaddin Veli Külliyesi'nin inanç turizmi içinde varlığını sınırlandırmıştır. Ayrıca Külliye'ye ulaşımın zor olması belirli bir amaç ve etkinlik dışında ziyareti kısıtlamış ve ziyaretçi sayısında da istenen rakamlara ulaşamamıştır. Bu zayıf yönlerden biri olan ulaşım sorunu ziyaret etme isteğini azaltan unsur olmakla beraber uzun süreli konaklamaya da imkân sağlamamaktadır. Bunlar negatif etki unsuru oluştursa da pozitif yöndeki unsurlar daha fazla olup pozitif etkiler doğru yönde kullanılmalıdır.

Öneri ve Sonuç

Her eylemin bir sebebi ve bir sonucu olduğu gibi tarihi yapıların inanç turizmine kazandırılmasının da bir sebebi ve bir sonucu vardır. Tarihi yapıların etkinlikler ile inanç turizmine kazandırılması Sücaaddin Veli Külliyesi örneği üzerinde incelenmiş ve sebeplerinden daha önce bahsedilmiştir. Sebepler doğrultusunda geliştirilen önerileri, inanç turizminin süreklilik kazanması ve Sücaaddin Veli Külliyesi'nin koruma bilincinin geniş kitlelere ulaştırılması için şu şekilde sıralayabiliriz:

Tanıtımına yönelik öneriler;

-Türbe ziyaretinin artırılması ve külliye'nin daha fazla kullanılması için farklı başlıklarda ulusal ve uluslararası etkinliklere de yer verilmelidir.

-Sücaaddin Veli Külliyesi'nin, inanca hitap eden bir yapı olmaktan öte kültürel bir miras ögesi olduğu konusunda, seminerler ve konferanslar düzenleyerek anlatılmalıdır.

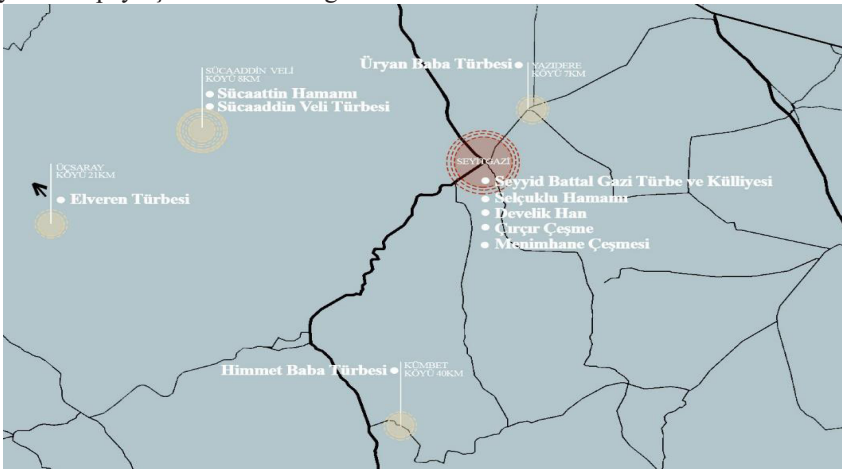
-Öncelikle her yıl geleneksel olarak düzenlenen Sücaaddin Veli Anma Etkinliği tanıtımı için sosyal medya ağı kullanılmalı, broşürlerin dağıtımı belirli bölge içinde sınırlı kalmamalıdır.

-Sücaaddin Veli Külliyesi'ni tanıtan, hikâyesinden bahseden tanıtım videoları oluşturulmalı ve uygun platformlarda yayınlanmalıdır.

-Külliye mimarisini anlatan mobil uygulamalar oluşturulmalı ve uygulamanın kullanılması için oyun tasarlanarak zevkli yanları ortaya konulmalıdır.

-VR-AR uygulamaları ve hologramlar ile dikkat çekicilik artırılmalıdır.

-Sosyal medya hesapları oluşturularak etkinlik alanında ünlü kişilerin fotoğraf veya video paylaşımı ile tanınırlığı artırılmalıdır.

Görsel 9: İnanç Turizmi Oluşturmada Türbelerin Birbirleri ile Konumu (Uzaklıklar Seyyid Battalgazi İlçesine Göre Ölçülmüştür.)

Erişilebilirliğine yönelik öneriler;

-Seyyid Battal Gazi Külliyesi'ni ziyarete gelen yerli yabancı turistlerin Sücaaddin Veli Külliyesi'ni, Üryan Baba Türbesi'ni, Elveren Türbesi'ni, Himmet Baba Türbesi'ni de içine alan harita 1'deki gibi bir inanç turizmi rotası oluşturulmalıdır.

-Kültürel miras ögesi olan Sücaaddin Veli Külliyesi'ne ulaşım yolları onarılmalı, inanç turizmini ön plana çıkaracak kültür rotası güzergâhı için gerekli alt ve üst yapı çalışmaları yapılmalıdır.

-Bölge turizminde konaklamayı sağlayıcı uygun yapılar tahsis edilmelidir.

-Tarihi çevrelere ulaşım imkânları artırılmalı, ziyaretçilerin kolay ulaşımı için gerekli taşıma olanakları sağlanmalıdır.

-Engellilerin etkinlik alanına ulaşımında ve etkinlik alanı içinde erişim kolaylığı sağlanmalıdır.

Korunmasına yönelik öneriler;

-Kültürel mirası tüketmeden ziyaretçi sayısını arttırıcı, ilgi çekici görsel ve işitsel öğeler kullanılmalıdır.

-Ziyaretçi yönetim planı hazırlanarak külliyeinin inançsal ve mimari tüketimi önlenmelidir.

-Sücaaddin Veli Külliyesi'nin basit onarımı için düzenli takibin yapılması gerekmektedir.

-Çok kalabalık ziyaretlerin gerçekleştiği zaman dilimlerinde Külliyyeye zarar verici davranış veya unsurların önlenmesi sağlanmalıdır.

Elde edilen sonuca göre, Sücaaddin Veli kimliği Alevi-Bektaşilik inancı içerisinde çok önemli bir noktadır ancak Sücaaddin Veli Külliyesi ziyaretini arttıracak bir etkiye sahip değildir. Elbette Külliyyeyi bilen ve ziyaret eden belirli bir kitle mevcuttur ancak külliyeinin bu belirli kitle doğrultusunda geleceğe taşınması güçleşecektir. Külliyeinin varlığından haberdar olanlardan çok bilmeyenlere ulaşılmalı ve bu doğrultuda adımlar atılmalıdır. Bu adımlardan birisi olan Sücaaddin Veli'yi Anma Etkinliği, Sücaaddin Veli Külliyesi'nin korunumunu geniş kitlelere ulaştırabilecek potansiyele sahiptir. Böyle bir etkinliğin varlığı ve gelenekselleştirilmesi, Sücaaddin Veli kimliği ile külliyeinin gelecek kuşaklara bırakılma isteğinin de bir kanıtıdır ancak anma etkinliğinin yılda bir kez olması ve tanıtımlarının yeterli kitleye ulaşmaması tarihi yapının korunumunu da tehlikeye sokmaktadır. İstenen sonuç doğrultusunda anma etkinliğine davet edilen sanatçılar tanınmış olmalı, tanıtım çalışmalarında sosyal ağ, billboard, tabela gibi dikkat çekici görsel ve işitsel araçlar kullanılmalıdır. Ayrıca ziyaretin süresini uzatmak için konaklama mekânı tahsis edilmelidir. Böylelikle Sücaaddin Veli Külliyesi'ne gelen ziyaretçi sayısı bilinçli bir şekilde arttırılacak ve korunarak geleceğe aktarımı sağlanacaktır.

Kaynaklar/References

Akın, Bülent. "Alevilikte "Ocak": Kavramsal Çerçeveye ve Tarihî Arka Plana Yeni Bir Bakış". *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 17/2 (2017), 239-264.

Altınsapan, Erol. "Seyitgazi İlçesi Arslanbeyli Köyü Şeyh Şucaaddin Külliyesi". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî* /37 (2006), 173-184.

Altınsapan, Erol vd. "Seyitgazi İlçesinde Bulunan Üryan Baba Zaviyesi ve Türbesi". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* /61 (2012), 15-26.

- Aydın, Filiz. “Seyitgazi Arslanbeyli Köyü’nde Şeyh Sücaaddin Külliyesi”. Vakıflar Dergisi/IX (1971), 201-251.
- Berberoğlu, Tuba. Etkinliklerin Destinasyona Etkileri: 2011 Erzurum Üniversite Kış Oyunları. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Turizm İşletmeciliği Programı, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Çifçi, İbrahim. İnanç Turizmi Kapsamında Hacı Bektaş Veli Külliyesine Yönelik Bir Araştırma. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Çifçi, İbrahim – Akova, Orhan. “İnanç Turizmi Kapsamında Hacı Bektaş Veli Dergâhına Yönelik Bir Araştırma”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi /80 (2016), 183-217.
- Demirtaş, Mehmet. Deyiş, Semah ve Türkülerle Şücâettin Köyü. İstanbul: Saygı Yayınları, 1996.
- Demirtaş, Mehmet. Horasan’dan Balkanlara Seyyid Sücaaddin Veli Ocağı ve Erkanı. İstanbul: Kalender Yayınevi, 2018.
- Denkhalbant, Ayşe. “Şeyh Şücâüddin Külliyesi”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 39/70-71. İstanbul: e İslâm Araştırmaları Merkezi, 2010.
- Doğruer, Semra. “Sücaaddin Veli Ocağı’nın Dedesi Nevzat Demirtaş ile Söyleşi”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî /37 (2006), 185-200.
- Durak, Şahin. Tarihi Çevrelerde Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Diyarbakır Tarihi Sur İçi Bölgesi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Duran, Hamiye. “Velâyetnâme’ye Göre Hacı Bektaş Veli”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi /55 (2010), 129-138.
- Ersal, Mehmet. “Şücaeddin Veli Ocağı: Balkan Aleviliğindeki Yeri, Rolü ve Önemi”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi /63 (2012), 207-230.
- Eskişehir İl Rehberi. Eskişehir: T.C Eskişehir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2006.
- Hakkı, Seyyid. “Alevilikte Can Hitabı ve Kelime Manası”. (erişim 07.02.2022). <https://www.uludivande/Alevilikte-CAN--hitab%26%23305%3B-ve-kelime-manas%26%23305%3B.htm>
- Halaç, Hicran – Bademci, Fikret. “Şeb-i Arus’ta Sille”. JASSS /64 (2017), 203-210.
- Halaç, Hicran – Bademci, Fikret. “Konya Turizminin Sille’ye Yansımaları”. International Congress On Cultural Heritage And Tourism (2017), 929-936.
- İstanbul Valiliği. İsmep Rehber Kitaplar. Kültürel Mirasın Korunması. İstanbul: Beyaz Gemi Sosyal Proje Ajansı, 2014.
- Kaplan, Hasan. “Dini İnanç, Dini Tasavvur, Şüphe ve İnançsızlık”. Din Psikolojisi. ed. Halil Apaydın. 66-88. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2018.
- Koçak, İsmail vd. “Hacıbektaş İlçesinde İnanç Turizmi”. 2.Ulusal Kırsal Turizm Sempozyumu Bildiriler Kitabı. 275-284. Aksaray: Aksaray üniversitesi, 2012.
- Kozak, Nazmi vd. Genel Turizm İlkeler - Kavramlar. Ankara: Turhan Kitabevi, 2000.
- Kökel, Coşkun. Eskişehir İli, Alevi-Bektaşî Köylerindeki İnanç Ritüellerinin Sosyolojik Analizi. Kocaeli: Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Strateji Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2004.

- Köksal, M. Fatih. “Şeyh Şücaeddin Velâyet-Nâmesi'nin Son Neşri Üzerine”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi /84 (2017), 9-45.
- Küçükcan, İlyas. “Birlik, İrilik, Dirilik için Dönülen Semahların Ardından”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî /41 (2007), 405-408.
- Küçükcan, İlyas. “Eskişehir İnanç Turizminde Seyitgazi Ağırlığı”. Eskişehir Ticaret Odası Dergisi (2020), 66-697.
- Küçüközyiğit, Uğur. “Hacı Bektaş Velî Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri Hakkındaki Haberler: Bir İçerik Analizi”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi /75 (2015), 29-48.
- Mehdizadeh Saradj, fatemeh vd. “Prioritization of Interventions for Strengthening Architectural Heritage”. Urbanism. Arhitectura. Constructii 8/3 (2017), 283-298.
- Olca, Atınç - Albuz, Nalan. “İnanç Turizmi ve Türkiye'nin Tanıtımına Katkısı”. Uluslararası Tanıtımda Medya ve Türkiye. Ed. Mehmet Özdemir. 197-229. Bursa: Dora Yayıncılık, 2016.
- Özdemir, Mehmet. Giresun Yayla Şenlikleri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2017.
- Say, Yağmur. “Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında Önemli Bir Kültür Kimlik: (Sücaaddin Veli Sultan Varlığı)”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi/37 (2006), 99-134.
- Say, Yağmur. Sücaaddin Veli (Sultan Varlığı) ve Velâyetnâmesi. Ankara: Sistem Ofset Matbaacılık, 1.Basım, 2010.
- Seyitgazi rehberi, Eskişehir: T.C Eskişehir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2016.
- Seyyid Sultan Sücaaddin Veli Külliyesi. Eskişehir: Sücaaddin Veli Turizm ve Tanıtım Derneği, 2008.
- Şahiner, Tuba. İnanç Turizm Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından Karaman. Karaman: Kahraman Oğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü. “Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah”. Erişim 22 Aralık 2021. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-202348/alevi-bektasi-ritueli-semah.html>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. “Şeyh Sücaaddin-i Veli Külliyesi ve Türbesi (Seyitgazi)”. Erişim 25 Aralık 2021. <https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156923/seyh-sucaaddin-i-veli-kulliyesi-ve-turbesiseyitgazi.html>
- Taşğın, Ahmet. “Mürşit ve Pir Ocağı İlişkisi: Şücaaddin Veli Ocağının Yeni Mürşit Ocağı Olarak Ortaya Çıkışı”. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi /31 (2018), 81-116.
- Taşğın, Ahmet. Romanya Müslümanları. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları, 2.Basım, 2018.
- Taşğın, Ahmet vd. “Eskişehir Seyyit Battal Gazi Dergâhı Şeyhi Şükrü [Şükrü Arıkaya] Baba'nın Hayatı Eserleri ve Yunanlılara Esir Düşmesi: Hatırat-ı Şükrü”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi /100 (2021), 427-460.
- Toka, Mualla Şataf. Tarihi Çevrelerin Sürdürülebilirliği: Isparta Çayönü Örneği. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.

- Tuztaş Horzumlu, A. Hilal. “Yörük Kültürünü Tanıtmak: Dernekleşme Faaliyetleri ve Yörük Şenlikleri”. *Türkiyat Mecmuası* 27/2 (2017), 239-255.
- Türkiye Kültür Portalı. “25. Hamza Şeyh Dede’yi Anma ve Hıdırellez Kültür Bahar Bayramı”. Erişim 15 Ocak 2022. <http3-https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/genel/etkinlik/25--hamza-seyh-dede-yi-anma-ve-hidirellez-kultur-bahar-bayrami>
- Türkmen, Nilgün. *Türkiye’de Festivaller ve Şenlikler*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2017.
- Yıldız, Ayşe. “Şücaaddin Baba Velâyetnâmesi”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi* /37 (2006), 49-98.
- Yılmaz, Hulusi – Çavuş, Merve. “Musahipsiz Otman Babalılarda Kimlik Mücadelesi”. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, /102 (2022), 235-252.
- Yiğit, Abdullah (ed.). *Seyitgazi Rehberi*. Eskişehir: Eskişehir Valiliği, 2016.
- Yolal, Medet. “Türkiye’nin Etkinlik Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi”. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* /2 (2017), 35-51.